

Uitvoeringsagenda Voedselvisie 2023-2024

Voor deze Uitvoeringsagenda is een bedrag van € 2.785.000,- beschikbaar. In onderstaande tabel is de verdeling weergegeven over de jaren 2023 en 2024 voor de in te zetten instrumenten.

Inzet van instrumenten	2023 (€)	2024* (€)	Totaal (€)
Mogelijk maken (subsidie)	892.000	225.000	1.000.000
Ruimte geven ((ruimtelijke) kaders)	18.900	14.400	33.300
Opdracht geven (financieel)	685.155	394.979	1.080.134
Inspireren (communicatie & netwerken)	303.945	250.621	554.566
Totaal	1.900.000	885.000	2.785.000

*Aanvankelijk was €1,6 mln in 2020 in de begroting opgenomen. Echter omdat de uitvoeringsagenda pas in juni 2021 door GS is vastgesteld is in het college afgesproken om de resterende middelen uit 2020 beschikbaar te houden voor de Voedselvisie. Dit bedrag van € 885.000,- is als technische bijstelling opgenomen in de kaderbrief 2022 en voor 2024 op de begroting geplaatst.

In de Figuur 1. Instrumentenmix (figuur 1) en in de daaronder staande uitvoeringstabel (4^e kolom) is zichtbaar welke instrumenten bijdragen aan de resultaten van de Voedselvisie: regeneratieve landbouw (A); kringlooplandbouw (B) of korte ketens (C). Hieronder worden de ambities op A, B en C nader toegelicht:

(A) Regeneratieve landbouw (teeltkennis, -techniek en -methodes).

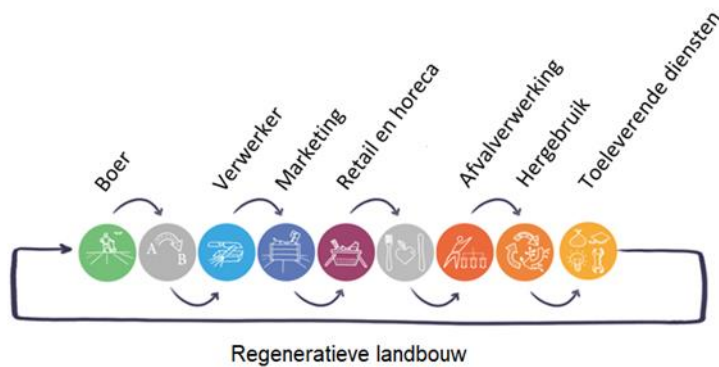
Resultaat: in 2030 is de grondgebonden landbouw Natuurinclusief (niveau II).

Regeneratieve landbouw is een verzamelterm voor een manier van voedsel produceren die niet tégen maar vóór de natuur werkt. Hieronder vallen onder andere de natuurinclusieve landbouw, biologische landbouw, agroforestry of agro-ecologie.

Voor boeren speelt het ecosysteem een belangrijke rol in het gezond houden van de bodem. Een gezond ecosysteem draagt bij aan de weerbaarheid van (agro)ecosystemen tegen klimaatextremen en ziekten en plagen. Daarnaast zorgen ecosystemen voor maatschappelijke diensten, zoals schone lucht, schoon water, klimaatregulatie en het reguleren van water-, koolstof- en nutriëntenkringlopen.

Voorbeelden van praktische toepassingen vanuit regeneratieve landbouw zijn niet kerende grondbewerking, jaarrond begroeid houden van akkerbouwpercelen, inzet groenbemesters in het bouwplan en vastleggen van koolstof in de bodem. Hierin speelt het delen van kennis over onder andere een beter bodembeheer en ecosystemendiensten een belangrijke rol.

Bij Regeneratieve Landbouw zijn de volgende ketenschakels betrokken.

(B) Kringlooplandbouw (sluiten van regionale kringlopen m.b.t. grondstoffengebruik en het uniformeren van indicatoren).

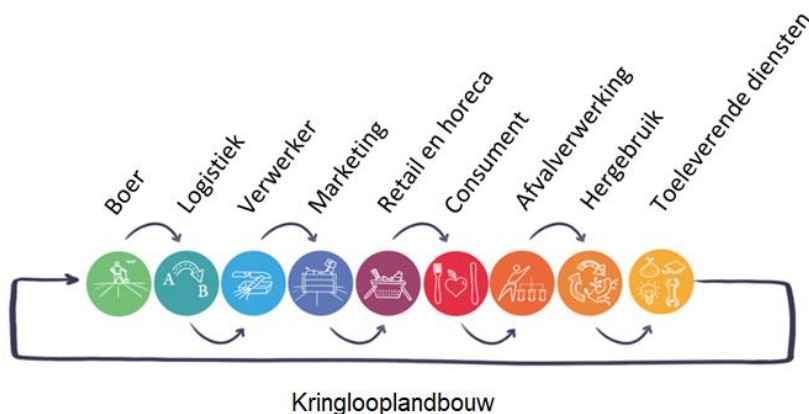
Resultaat: in 2030 zijn de kringlopen op een zo laag mogelijk niveau gesloten.

Kringlooplandbouw gaat over het efficiënt produceren van voedsel in kringlopen, zodat schade aan het ecosysteem (water, bodem, lucht) voorkomen en hersteld wordt. Daarbij wordt ook rekening gehouden met dierenwelzijn. Kringlopen van grondstoffen en hulpbronnen zijn op een zo laag mogelijk -lokaal, regionaal, nationaal of internationaal - schaalniveau gesloten. Voorbeelden hiervan zijn dat het voer voor de dierhouderij dicht bij huis wordt geteeld en de mest dicht bij huis wordt afgezet.

De nationale eiwitstrategie wil dat Nederland minder afhankelijk wordt van veevoerstromen van buiten Europa. Ook het opnieuw terugwinnen van eiwitten en compost uit reststromen van voedsel, het terugwinnen van fosfaten uit reststromen van onder andere rioolwater, een optimale uitruil van veevoer en mest tussen agrarisch ondernemers onderling, vallen onder kringlooplandbouw. Het instrument Bean Deal is daar een voorbeeld van evenals de samenwerking tussen de eiwitprovincies.

Belangrijk is dat er voor de kringlooplandbouw aan een landelijke indicatorenset wordt gewerkt, zodat op verschillende niveaus (bedrijf, lokaal, regionaal en nationaal) prestaties gemeten, gemonitord en vergeleken kunnen worden. Voor Noord-Holland is 'De Beemster' aangemerkt als één van de living labs waarin geëxperimenteerd gaat worden met gebiedspartijen en positief belonen rondom Kritische Prestatie Indicatoren (KPI) op doelen op het gebied van verbeteren circulariteit, klimaatverandering, water, bodem, biodiversiteit, plant- en diergezondheid en het verdienvermogen van de agrarisch ondernemer.

Bij kringlooplandbouw zijn alle schakels in de keten betrokken.

(C) De korte (voedsel)keten (verbinding en waardering stad en platteland en boer-burger).

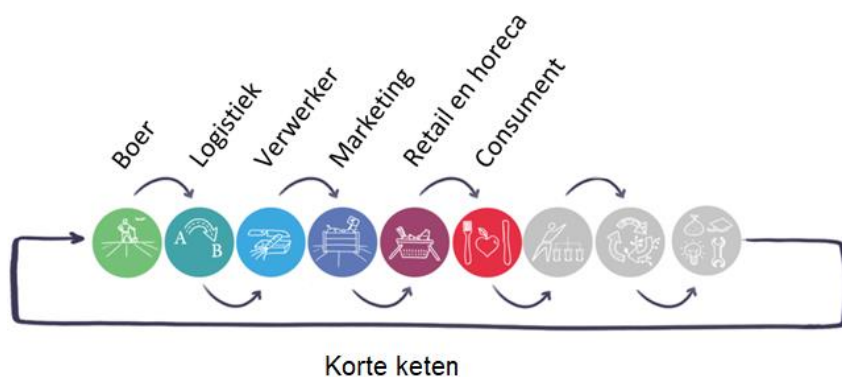
Resultaat: in 2030 consumeren we 25% uit de regio.

De korte voedselketen is een toeleveringsketen waarbij een beperkt aantal marktdeelnemers betrokken is, die zich inzetten voor samenwerking, lokale economische ontwikkeling en nauwe geografie (beperken voedselkilometers) en sociale relaties tussen producenten, verwerkers en consumenten. Met andere woorden een voedselketen waarin je tussen producent en consument zo min mogelijk partijen als verwerkers, handelshuizen en tussenhandelaren aantreft.

Korte voedselketens tussen producent en consument maken de verbinding tussen stad en platteland en burgers en boeren directer en hechter. In regionale voedselsystemen hebben boeren en burgers de prijs en kwaliteit van hun voedsel meer in eigen hand. Ook is er meer ruimte voor boeren, burgers, instellingen, bedrijven en overheden om hun eigen initiatieven en communities te ontplooiën en samen te werken (coöperaties), met aandacht voor duurzaamheid, dierenwelzijn en gezondheid.

Vanuit het samenwerkingsverband met Voedsel Verbindt werken wij met meer dan 50 partners uit de regio aan het stimuleren en versterken van korte ketens. Op nationaal niveau zijn wij deelnemer in de Landelijke Samenwerking Korte Keten (LSKK).

In een korte keten kunnen deze schakels uit de voedselketen betrokken zijn.

Instrumenten

Het [NSOB-sturingskwadrant](#) helpt bij het duiden vanuit welk perspectief de Voedselvisie stuurt op de resultaten: responsief, samenwerkend, presterend of juist rechtmatig. In figuur 1 is weergegeven welke instrumentenmix wij inzetten: 'mogelijk maken' (responsief), 'ruimte geven' (rechtmatig), 'opdracht geven' (presterend) en 'inspireren' (samenwerken en communicatie). Om de resultaten te behalen wordt ingezet op een set van instrumenten die elkaar aanvult en versterkt, ook gezien vanuit de andere provinciale opgaven (bijvoorbeeld klimaat, stikstof en biodiversiteit) in het landelijk gebied.

Toelichting op figuur 1. Instrumentenmix

De positie van de instrumenten in figuur 1 geeft aan waar instrumenten elkaar versterken en aanvullen of specifiek worden ingezet.

Figuur 1 Instrumentenmix

Mogelijk maken (subsidie):

- 1 Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) / Nationaal Strategisch Plan (NSP)
- 2 Challenges gebiedsinitiatieven (living labs):
- 3 Kennis- en coachingsregeling
- 4 GOI-NH accelerator, Circotrack, Globaliser
- 5 Uitvoeringsagenda's Greenports, Voedsel Verbindt.
- 6 Cofinanciering regelingen Rijk
- 7 Subsidieregelingen Circulaire Economie

Ruimte geven ((Ruimtelijke) kaders):

- 8 Wettelijke kader
- 9 Vergunning, Handhaving en Toezicht (VHT)
- 10 Omgevingsverordening
- 11 Inkoopbeleid
- 12 Grondbeleidsinstrumentarium (o.a. pacht en experimenteerruimte)

Opdracht geven (financieel):

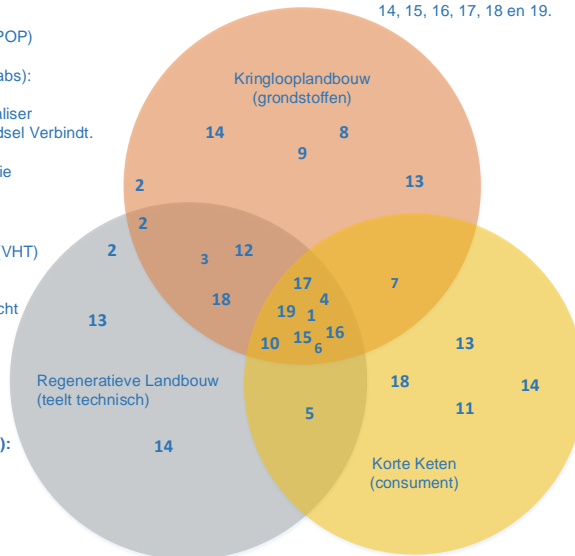
- 13 Opdrachten
- 14 Onderzoeken

Inspireren (communicatie & netwerken):

- 15 Lobby en samenwerking:
- 16 Platform Boer & Business in Balans
- 17 Webinars
- 18 Deelname aan netwerken
- 19 Denktank

Transitieacademie:

- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 en 19.

Mogelijk maken (subsidie)

In de provincie Noord-Holland zijn er veel voedselinitiatieven. Er zijn veel samenwerkingen tussen boeren en ketenpartijen, vooral op gebiedsniveau, die bijdragen aan de resultaten van de Voedselvisie en die we graag willen ondersteunen en versterken. Hiervoor hebben wij in 2022 een uitvoeringsregeling Voedselvisie Noord-Holland en de voucherregeling 'duurzame duwtjes' opgesteld. In 2023 starten er [zes projecten](#).

Het verbinden, faciliteren, kennisdeling, praktische oplossingen en innovaties passen op dit moment goed bij de transitiefase 'voorontwikkeling' van de landbouw in Noord-Holland. Daarom zetten wij vanuit 'mogelijk maken' het grootste deel van het Voedselvisie budget in op subsidieregelingen die dit soort activiteiten ondersteunen.

Nr	Instrument	Mogelijk maken (subsidie)	Resultaat	Impact (Figuur 4 en 5)
1	Plattelandsontwikkelingsprogramma & Nationaal Strategisch Plan (POP/NSP) Geraamd: € 0	We stimuleren Europese Innovatie partnerschappen (EIP) t.b.v. innovatie op product, techniek en ketensamenwerking t.b.v. kringlooplandbouw, biodiversiteit en nieuwe verdienmodellen. Planning: Er zijn vier projecten gestart en die lopen door tot en met 2024. Vitaliteit voor land en plant Teelt en gewasprecisietrace-ringssysteem 'van land tot klant' Proeftuinen regeneratieve landbouw Fauna in evenwicht	A, B, C	Fase 'voorontwikkeling' De verwachting is dat 'innovators' en 'early adaptors' hierop inschrijven.
2	Challenges gebiedsinitiatieven (uitvoeringsregeling Voedselvisie Noord-Holland)	Met deze uitvoeringsregeling kan subsidie worden verstrekt voor projecten die bijdragen aan doelen uit onze Voedselvisie in het kader van	A,B,C	Fase 'voorontwikkeling' en 'take-off'.

		ontwikkeling van regeneratieve landbouw en kringlooplandbouw eventueel gecombineerd met een korte keten. De regeling richt zich op een zo groot mogelijke impact van de projecten.		De verwachting is dat 'innovators' en 'early adaptors' en deels de 'early majority' hieraan deelnemen.
	Geraamd: € 500.000	Planning: Voorjaar 2023		
3	Kennis- en coachingsregeling (duurzame duwtjes)	Het aanbieden van kennis en coaching op het gebied van regeneratieve landbouw / kringlooplandbouw (M9-2021) o.a. omschakeling en verdienmodellen.	A, B	Fase 'voorontwikkeling' en 'take-off'. De verwachting is dat 'innovators' en 'early adaptors' en deels de 'early majority' hier gebruik van willen maken.
	Geraamd: Via opdracht expertteam (actie 13)	Planning: Doorlopend		
4	GO!-NH accelerator, Circo- track, Globaliser	Het koppelen van de provinciale innovatieprogramma's t.b.v. transitie van het voedselsysteem. We verwachten minimaal één eiwittransitieproject als resultaat.	A,B,C	Fase 'voorontwikkeling' De verwachting is dat 'innovators' en 'early adaptors' hieraan deelnemen.
	Geraamd: Via het innovatiebeleid	Planning: Via het innovatiebeleid		
5	Uitvoeringsagenda's Greenports, Voedsel Verbindt en The Protein Community	Het faciliteren van de uitvoeringsagenda daar waar er een koppeling gemaakt kan worden op onze doelen Regeneratieve landbouw, Kringlooplandbouw en Korte Keten.	A,B,C	Fase 'voorontwikkeling' en 'take-off'. De verwachting is dat 'innovators' en 'early adaptors' en deels de 'early majority' hier gebruik van willen maken.
	Geraamd: € 300.000	Planning: Doorlopend		
6	Cofinanciering regelingen Rijk	Het cofinancieren van het landelijk Programma Biologisch Ondernemen, Programma Voedsel van dichtbij en het cofinancieren van de Nationale Eiwitstrategie o.a. de Bean Deal en het Plantforward festival.	A,B,C	Fase 'voorontwikkeling' en 'take-off'. De verwachting is dat 'innovators' en 'early adaptors' en deels de 'early majority' hier gebruik van willen maken.
	Geraamd: € 242.000	Planning: Doorlopend		

7	Subsidiereregeling circulaire ketensamenwerking Geraamd: € 75.000	De regeling zet in op stimuleren samenwerking t.b.v. circulair gebruik van grondstoffen en reststromen. Planning: In 2024	B,C	Fase 'voorontwikkeling' en 'take-off'. De verwachting is dat 'innovators' en 'early adaptors' en deels de 'early majority' hier gebruik van willen maken.
---	---	--	-----	--

A = Regeneratieve Landbouw, B = Kringlooplandbouw, C = Korte Keten

Ruimte geven ((ruimtelijke) kaders)

Vanuit de provinciale organisatie laten we zien hoe we zelf bijdragen aan een duurzaam voedselsysteem met een goed verdienmodel voor de ondernemer. Dit doen wij door als organisatie in te zetten op het scheppen van voorwaarden die aansluiten bij ons Voedselbeleid, zoals de verpachting van eigen gronden, het beschikbaar stellen van experimenteerruimte en de Omgevingsverordening. Vanuit ons inkoopbeleid ondertekenden wij al in 2020 de [Green Deal catering overheidslocaties, eten uit de korte keten](#). Daarnaast ondersteunen we onze [cateraar](#) vanuit de succesformule van Greendish.

	Instrument	Ruimte geven ((ruimtelijke) kaders)	Resultaat	Impact (Figuur 4 en 5)
8	Wettelijk kader Geraamd: € 0	Het anticiperen op EU-beleid en beleid van het Rijk t.a.v. met name kringlooplandbouw. Planning: doorlopend	A,B	Fase 'voorontwikkeling' De verwachting is dat 'innovators' hierin een agenderende rol spelen.
9	Vergunning, Handhaving en Toezicht (VHT) Geraamd: € 5000	Het samenwerken met gemeenten en Omgevingsdiensten (Regionale Uitvoeringsdiensten) rondom het toepassen van bouwstenen voor gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen voor met name kringlooplandbouw. Planning: Doorlopend	B	Fase 'voorontwikkeling' De verwachting is dat hierop samenwerking en afstemming tussen overheden plaatsvindt.
10	Omgevingsverordening Geraamd: € 0	Het doorlichten en actualiseren van de artikelen van de Omgevingsverordening. Planning: Doorlopend en in overleg	A,B,C	Betreft alle fases.

		met sector Ruimtelijke Ordening		
11	Inkoopbeleid	Het stimuleren van meer eten uit de korte keten, meer plantaardig en duurzaam geproduceerd door de eigen organisatie in samenwerking met onze cateraar, Greendish en afdeling facilitair. Samenwerken op nieuw aanbestedingscontract catering vanaf 2025. Planning: Doorlopend	C	Fase 'voorontwikkeling' We hebben hierin een agenderende rol richting de catering en eigen organisatie.
	Geraamd: € 28.000			
12	Grondinstrumentarium	We faciliteren vanuit onze vijfde nota grondbeleid de regeneratieve landbouw en kringlooplandbouw, onder andere met pacht en experimenteerruimte. Planning: Drie lopende projecten t.w. Strokenteelt, Agroforestry en GreenBASE	A,B	Fase 'voorontwikkeling' De verwachting is dat 'innovators', 'early adapters' en de 'early majority' hiervan gebruik gaan maken.
	Geraamd: € 0			

Opdracht geven (financieel)

Vanuit landelijke of bovenregionale opgaven sluiten wij aan bij onderzoeken of opdrachten die een bijdrage leveren aan de beoogde resultaten. Te denken valt aan Research & Development pilots, publiek private onderzoeken ([PPS gewasdiversiteit](#)) of opdrachten die meer inzicht geven over een specifieke opgave in relatie tot de provincie, bijvoorbeeld de verkenning logistieke (voedsel)hub.

	Instrument	Opdracht geven (financieel)	Resultaat	Impact (Figuur 4 en 5)
13	Opdrachten	Het verstrekken van opdrachten t.b.v. regeneratieve landbouw, kringlooplandbouw en korte ketens (onder andere pilot bloemkoolproject, Lectoraat Duurzaam Bodembeheer, inhuur expertteam Voedselvisie en de landelijke samenwerking Korte Keten (LSKK). Planning: Doorlopende opdrachten voor de jaren 2023 en 2024	A,B,C	Fase 'voorontwikkeling' De verwachting is dat 'innovators' en 'early adapters' hiervan op de korte termijn profiteren.
	Geraamd: € 878.000			

14	Onderzoeken	Het deelnemen aan Rijks-Research & Development pilots en Publiek-Private Samenwerkingen (PPS). Zoals PPS Biodiversiteit en PPS Gewasdiversiteit.	A,B,C	Fase 'voorontwikkeling'
	Geraamd: € 202.000	Planning: Doorlopende opdrachten voor de jaren 2023 en 2024		De verwachting is dat 'innovators' en 'early adaptors' hiervan op de korte termijn profiteren.

Inspireren (communicatie & netwerken)

Een provinciale overheid kan een transitie van het voedselsysteem niet alleen bewerkstelligen. Daar zijn alle overheidslagen (EU, Rijk, Provincies, Waterschappen en Gemeenten), het totale voedselnetwerk en andere partijen voor nodig. Maar we kunnen wel een bijdrage leveren om deze transitie te versnellen. Dat doen we onder andere door een verbinder te zijn en deel te nemen aan (voedsel)netwerken en goede inspirerende voorbeelden te etaleren. De formele netwerken waaraan wij deelnemen om te werken aan een duurzaam voedselsysteem kennen een vertegenwoordiging vanuit de vijf O's: Ondernemers, Onderzoek, Overheden, Onderwijs en Omgeving. Voorbeelden van die netwerken in onze provincie zijn [Voedsel Verbindt](#), [Greenport NHN](#). Voorbeelden van netwerken buiten onze provincie zijn [Task Force Korte Ketens](#) en [The Protein Community \(eiwittransitie\)](#).

Daarnaast bouwen we aan een voedselcommunity in onze provincie. Wij willen over inspirerende projecten en activiteiten communiceren en de community heeft daarin een belangrijke rol om die verhalen te delen en verder te brengen. Ter ondersteuning hiervan hebben we een platform ontwikkeld www.boerenbusinessinbalans.nl. We willen met het platform inspiratie bieden, kennisdelen en samenwerken aan innovatieve oplossingen die ons voedselsysteem meer in balans brengen vanuit het milieu, de bodem, het verdienmodel van de boer, de omgeving en onze gezondheid.

	Instrument	Inspireren (communicatie & netwerken)	Resultaat	Impact (Figuur 4 en 5)
15	Lobby en samenwerking	Het onder de aandacht brengen van de vraagstukken rondom regeneratieve landbouw, kringloplandbouw en korte ketens op Europees, Rijks, IPO en gemeentelijk niveau (onder andere via het EU voorzitterschap Comité v.d. Regio's).	A, B, C	Betreft alle fases. Bij de uitvoering van voedselbeleid en actuele vraagstukken.
	Geraamd: € 0	Planning: Doorlopend		
16	Platform Boer & Business in Balans	Het etaleren van inspirerende projecten en activiteiten en het delen van kennis.	A,B,C	Fase 'voorontwikkeling' en 'take-off'. Dit platform wordt gevuld door 'innovators' en 'early adaptors' ter inspiratie voor de 'early majority'.
	Geraamd: € 265.000	Planning: Doorlopend		

17	Webinars Geraamd: Via opdracht expertteam (actie 13)	Het organiseren van webinars voor ondernemers en gemeenten. Planning: Doorlopend	A,B,C	Fase 'voorontwikkeling' en 'take-off'. Deze webinars worden gegeven door experts of ervaringsdeskundigen en zijn bedoeld voor een brede doelgroep.
18	Deelname aan netwerken Geraamd: € 290.000	Het deelnemen aan netwerken: Voedsel Verbindt, Greenport NHN, Foodvalley, The Protein Community, Floriade, Task Force Korte Keten, European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF). Planning: Doorlopend	A,B,C	Fase 'voorontwikkeling' en 'take-off'. Vanuit deze netwerken stimuleren wij 'innovators' en de 'early adapters'.
19	Denktank Geraamd: Via opdracht expertteam (actie 13)	Een groep onafhankelijke experts reflecteert op de voedseltransitie en de provinciale aanpak. Meegedacht wordt bij het ontwikkelen van nieuwe en creatieve ideeën om ondernemers mee te krijgen in deze transitie. Planning: in 2023 één dag en in 2024 één dag.	A,B,C	Betreft alle fases. De verwachting is dat hiervan de 'innovators' en 'early adaptors', 'early majority' en 'late majority' van kunnen profiteren.

A = Regeneratieve Landbouw, B = Kringlooplandbouw, C = Korte Keten

Doorkijk Voedselvisie 2025-2030

In 2024 evalueren wij het Voedselvisiebeleid. Tot en met 2024 is er ook budget beschikbaar gesteld voor de beleidsuitvoering. De continuering van de beleidsinzet en instrumentarium op de Voedselvisie voor de periode 2025-2030 is afhankelijk van de politieke ambities in de komende twee coalitieperiodes.